

3) адвокати отримали доступ до всіх державних реєстрів, безперешкодний доступ до приміщень судів, прокуратури, поліції та право участі у будь-яких процесуальних діях, участь у яких приймає клієнт.

Аналізуючи погляди відомих правників та науковців, можна явно переконатися, що більшість з них не поділяють думки щодо реформи Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Адже саме звідси стає зрозумілим, що держава прагне контролювати суб'єктів, які будуть здійснювати захист та представництво громадян у суді. Через це виникає ряд питань: Хто буде гарантувати якісний захист громадян від держави? Які є гарантії того, що ринок юридичних послуг не стане дорожчим для звичайного громадянина? Чи гарантує держава, що усі органи адвокатського самоврядування будуть абсолютно незалежним та об'єктивними у своїх рішеннях?

Опоненти цієї точки зору, а саме прихильники адвокатської монополії зауважують на тому, що ця реформа була необхідна для підвищення рівня якості надання правової допомоги.

На мій погляд, підвищення рівня правової допомоги залежить не від надання права виключно адвокатам здійснювати представництво та захист громадян у суді, а від їх конкуренції один з одним. Також я вважаю, що, по-перше, монополізація адвокатури значно обмежила громадян у виборі правозахисника, що діє на користь лише адвокатському корпусу, по-друге, ускладнила процедуру вступу до адвокатської професії якісно нових спеціалістів у галузі права та, по-третє, адвокатура відчуватиме значний вплив з боку держави та Національної асоціації адвокатів України зокрема.

В підсумку своєї роботи, хотів би зауважити на тому, що монополія має право на існування, якщо не зловживати монопольним положенням. Але насторожує той факт, що людей обмежили у виборі правозахисників. Якщо порівнювати з медициною то людина має право обирати: лікуватись самостійно або за допомогою фахових спеціалістів. Так і галузі права, людина повинна мати вибір: представляти себе самостійно, через представника або через професійного адвоката.

Наконецний Т.Б.

*студент 5-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МОНОПОЛІЯ АДВОКАТУРИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПРЕДСТАВНИКІВ В СУДАХ

В Україні дискусії з приводу яким чином підвищити рівень професіоналізму представників в судах точаться досить давно. Одним з таких шляхів є встановлення виключного права адвокатів на таке представництво, тобто адвокатської монополії. Виключне право адвокатів на представництво у судах уже століттями існує в розвинених країнах. Суть адвокатської монополії зводиться до: забезпечення максимальної якості надання послуг правниками, високі етичні стандарти та забезпечення прав та гарантій адвокатів Перший крок у цьому напрямку було здійснено в рамках кримінального судочинства: за новим Кримінальним процесуальним кодексом України тільки адвокат може бути захисником підозрюваного чи обвинуваченого, представником потерпілого, цивільного позивача чи відповідача. Тоді як раніше таку функцію міг здійснювати фахівець у галузі права.

Законом України від 2 червня 2016р. «Про внесення змін до конституції України (щодо правосуддя)» було внесені зміни до положень Основного закону, які врегульовують засади здійснення правосуддя в Україні, а також визначений правовий статус адвоката, як учасника судових засідань. У законі зазначено, що виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Монополія буде вводиться поступово –виключне представництво у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції - з 1 січня 2018 року; у судах першої інстанції - з 1 січня 2019 року. Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами здійснюється з 1 січня 2020 року (Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.07.2016 №1401-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. - № 28. - Ст.532).

З огляду на досвід світової адвокатської спільноти, впровадження монополії має позитивний характер. На жаль, українські адвокати не мають єдиної думки з цього приводу. Деякі з них висловлюються проти створення адвокатської монополії створюючи групи, в яких відкрито критикують таке явище. У даному випадку можна провести порівняння, як лікарі проти монополії хірургів в операційних? Тому, необхідно розуміти важливість цього питання та зрозуміти те, що адвокатура України повинна розвиватися за європейськими стандартами та принципами. Даний інститут не є новим, а отже державі не потрібно видумувати нового, а просто імплементуватизарубіжній досвід. Даний досвід показує, що тільки адвокати в усіх розвинених країнах мають пріоритет здійснювати захист інтересів громадян. Адвокати є фахівцями і проходять два етапи відбору: перший – це кваліфікаційний іспит і другий – проходження шестимісячного стажування під наглядом більш досвідчених адвокатів-наставників. Дані адвокати діють в рамках закону, а отже за порушення адвокатом правил адвокатської етики адвоката може бути притягнуто до відповідальності. Тому ця норма дещо полегшить роботу суддям, яким легше вести процес з юридично обізнаною людиною (Бойко О.В. «Адвокатська монополія» думка правозахисника. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://novynarnia.com/2016/06/09/advokatska-monopoliya-sudovoyi-reformi-dumka-pravozahisnika/>).

Проте монополія адвокатури в суді має ряд суттєвих недоліків, які проявляються в наступному :

1) на сьогодні українська адвокатура знаходиться на такому рівні розвитку, який не дозволяє гарантувати надання якісних правових послуг. Адвокатська монополія є просто нічим не обґрунтованим обмеженням права людини на вибір захисника. Це неминуче призведе до подорожчання послуг адвокатів, «корпоративної змови» адвокатів у ціноутворенні, які в умовах відсутності у клієнта іншої альтернативи отримають монополієне становище на ринку. Наприклад, у Німеччині розмір вартості послуг адвокатів переважно внормований самою адвокатською спільнотою, що в певній мірі призводить до необґрунтованого збільшення ціни на послуги та у деяких випадках зменшення якості.

2) монополія адвокатури може мати негативний вплив на стан самої адвокатури та призвести до стагнації розвитку правової системи. Це явище підвищить залежність адвокатів від керівництва адвокатури під загрозою втрати доступу до професії. Як демонструє приклад авторитарних країн, зокрема Білорусі, адвокатура може легко стати інструментом впливу держави на юридичну спільноту, позбавляючи можливості адвокатів, які захищають правозахисників, журналістів, представників опозиції, права приймати участь у судових процесах.

3) монополія адвокатури у сфері юридичної допомоги становить загрозу для доступу до правосуддя широких верств населення. Буде присутній процес фактичного підпорядкування адвокатури існуючої системи безоплатної правової допомоги. Обсяг надання цієї допомоги не оцінювався при прийнятті рішення про монополізацію адвокатури. Подорожчання послуг у випадку відсутності необхідних коштів у бюджеті призведе до зменшення в рази кількості людей, яким буде надаватися безоплатна правова допомога. Проте, варто зазначити, що фізичні особи і надалі зможуть самостійно представляти свої інтереси в суді, оскільки незначні, трудові, соціальні та виборчі спори не будуть вимагати обов'язкової участі адвоката (Марина Я.Б. «Новаяукраинская адвокатура»: НААУ монополізує всю правову допомогу? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2015/12/21/138986.htm>).

Отже, підводячи підсумки необхідно зазначити, що монополізація адвокатури з одного боку підвищить рівень кваліфікації представників в суді, що у свою чергу буде сприяти більш професіональному і ретельному вивченню конкретної справи. Але з іншого боку монополізація адвокатури поставить під питання надання безоплатної правової допомоги, збільшить розмір оплати послугів адвоката. Проте не зважаючи на всі негативні наслідки монополізації адвокатури, захист законних прав та інтересів у суді повинні здійснювати професіонали, знавці своєї справи.